

ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐԸ



Կը սկսինք մեր ճամբան, երկնքի վրայ լուսնի կտորով մը: Սուլիշի թանձր ձայնը կը շարժէ չոզենաւը եւ Պոլիսը կը հեռանայ մեզմէ: Կը մեռնի բան մը մեր ոտքերուն տակ, մեզի հետ: Քարափին վրայ թախիժներու ամբոխ մը կը քարանայ ու ակնարկներու ժխորը, օդին մէջ, մեր սիրտերուն կ'ուղղուի:

Կ'երթանք արցունքներու ծովով մը:

Կը փութի մեր ոտքերուն տակ անցեալը: Յաւերու, տառապանքներու, անէծքներու եւ ընդվզումներու ակօսով, այս գիշեր, կը չափենք անհունը լուսաստղի մը նման: Շանթի մը սոյրով՝ կը խոյանանք դէպի բարձրութիւնները:

Պէտք է մեռնի այս կեանքը, աւելի նոր ծնելու համար: Աղջամուղջներու քօղին տակ ժանդոտած զանկերը թող փշրուին այս գիշեր, թող մոխրանան, որպէսզի անոնց աճիւնով քանդակենք մարմարը յայտնուող նոր կենցաղին:

Անկումը անհրաժեշտ է բարձրանալու համար:

Պէտք է իյնալ այս գիշերի ծոցին մէջ. աւելի լաւ զգալու համար, տանջուելու, տառապելու, հառաչելու, յիշատակներու թախիժով ալրելու, բուռնցքներով զինուելու, մեռնողներու հետ ապրելու եւ անոնց լեզուով զրելու համար, պէտք է իյնալ այսօր:

Օ՛, գիշեր՛ը՛, երազողներուն համար:

Պէտք է բնկղմիլ այդ գիշերին մէջ: Պէտք է աստուածանալ այդ գիշերով, եւ գրել: Գրել առանց ծանօթ ըլլալու գրողներու արուեստին ու երգել հոգեվարքի մէջ սպառող, անուժ եւ հատուղ այս կեանքը:

Մարմարա՛: Մարդերէն ոչ մէկը ինծի հափ

չօրօրուեցաւ քու ալիքներովդ: Ոչ մէկ երիտասարդ չլուաց քու ջուրերովդ իր վերաւոր սիրտը եւ չնոյնացուց քու ալիքներուդ ծալքը իր հոգիին ծալքերուն հետ:

Շատ եմ խօսեր ես քու էջերէդ, այս էջերուն մէջ: Բայց այս գիշերը տարբեր մըն է բոլոր գիշերներէն: Բռնկող կարօտի մը զգայութիւնը նոր աչքերով ցոյց կուտայ քեզ ինծի: Իր սիրածին մօտ վերջին վայրկեանները ապրող տղու մը ախորժակը կը գինովցնէ զիս:

Ըմպել կ'ուզեմ:

Տարիներով տառապանքս կուլ տուող ջուրերդ շիշի մը մէջ բանտարկել եւ ըմպել կ'ուզեմ: Ալիք ալիք մանկութեան ձայնս այս ջուրերուն վրայ եմ ձգեր:

Ինձմէ էին բարձրացող բոլոր կոհակները որ նպատակին չհասած վար ինկան, փշրուեցան:

Ինձմէ էին նաեւ ամերուդ վրայ ցցուած ընդվզումի առաջին խարակները որ վայրազ հոսանքներու ոտքին տակ այնքան ծեծուեցան:

Բայց այս գիշերը տարբեր մըն է անոնցմէ:

Անհունը ունի իր առջեւ եւ եղէականը իր հատնումին վրայ: Նոր հորիզոնի մը կը տանի ուր սահմաններ չեն տեսնուիր իր բոլորտիքը:

Այս գիշերը հաւատարիմ է լուսինով: Լաղուարթը անրիժ աղջկան մը անփորձութեամբ յանձնուած է ջուրերուն: Եթերը անհուն, անձեւ եւ անյատակ կը շնչէ հոգիներով ու աստղերը խնկամաններէ ցատկող կայծերու նման բոյր մը կը սփռեն մարդերուն:

Ի՞նչ գաշնաւորութիւն:

Խնկաման մըն է երկինքը: Խնկաման մըն է ծովը: Ու ես՝ այրողը անոնց մէջ:

Հոգիս փոթորիկ մըն է ջուրերու հանդարտութեան վրայ: Կ'ալեկոծի, կը բարձրանայ, մինչև աստղերը կ'ելլէ եւ գինովցած կ'իջնէ վար, կայծակի մը որոտումով մարմինիս զարնուելով:

Ի՞նչ գինովութիւն է այս, խաղաղ ջուրերու հաշիւով:

Կարելի չէ երգել: Զգալը հերիք է: Զգալը անմահանալ է: Ապրիլ է: Մեռած ապրողներու կեանքը՝ եթերին մէջ սաւառնող այս թւերուն վրան է:

Շողենաւին մէջ կան սկիւտարցի քանի մը Հայեր ալ. մահճակալ չեն վարձած՝ բաց օդով աստղերէն ներշնչուելու համար:

Այս գիշեր իմ մէջս եղած երազող տղան եւ ալ կ'ուզէի ալիքներուն ծոցը նետել, արծաթներով օրօրուելու, բարձրանալու, իջնելու եւ փչրուելու համար:

Մարմարայի կապոյտներուն վրայ, եւ այդ տղուն հետ շատ էի օրօրուած լուսիններով: Բայց երէկէն մնացած անքնութիւն մը ունիմ: Աչքերս անուշ են. պէտք է քնանամ:

Սցիկիս մէջ նշանուած հայ օրիորդ մը կայ իր մօրը հետ: Շատ հարուստ ենք՝ կ'ըսեն: Այդպէս պէտք է ըլլայ՝ կը խորհիմ եւ ալ: Երբորդ կարգի մէջ, Պաղտատ կ'երթան Փարիզի ճամբով:

Կը պատկիմ:

Քունը ուղեղիս վրայ ոստայն մը կը շինէ խորհուրդներու բջիջներէն. եւ մտածումներս կը վանդակուին անոր մէջ:

Հէ՛յ թափառիկ, կ'ըսեմ եւ ինծի, այսօր երազներու ճամբայ մը իրականութեան ոտքերով յանդնորէն չափելու ելեր ես: Այսօր տարիներու խորհուրդը իրականացնելու կը ձեռնարկես: Բայց գիտես թէ զիւրին չէ երազներու կատարը բարձրանալ: Ո՞վ հասեր է գաղափարի ճամբուն վերջին հանդրուանը ոտք կոխելու: Տղայ ենք դեռ, կեանքը նոր մտնող զպրօցականի վարանումներով, օրերու ապաղան նախատեսելու կ'ելլենք:

Մինչ մենք աստղերու նման կը սուրանք իտէալի մը ետեւէն, ո՞վ գիտէ տարիները ի՞նչ անձանօթ գաղտնիք ունին մեզի վերապահած: Ծնող ամէն օր որ կը վերցնէ երէկի քօղը, զայն կը դնէ վաղուան առջեւ:

Ի զուր ակնարկդ կը սուղուի ապաղային

խորը: Մարդկային ճակատագիրը լի է առեղծուածներով: Իրականութիւնը խոյս կուտայ հետապնդողէն: Քու տեսածդ քօղն է իրականութեան, ինչպէս այս ճամբան՝ որուն վրայէն շողենաւդ կը յառաջանայ՝ երազն է ապաղայիդ:

Կը քալես ձերմակ ոտքերով, բայց գիտցիր որ դուն ալ պիտի չհասնիս անոր: Մարդերու շարանը շատ է անցեր անկէ, թողլով իր վերջին շունչը յուսախարութեան ձայնով մը:

Կէս գիշեր է: Մարդկային միտքի եւ ոսկորներու հոտ մը կ'այլի ունեզերս: Ոտքի կ'ելլեմ: Տարտանէլի մէջ ենք:

Սաւարի ծոցէն նետերու նման երկինք բարձրացող շանթարձակումներու տարափ մը կայ: Ռումբերու, պայթիւններու, վառօղի հեղցուցիչ մուխ մը կայ: Աղաղակներ կան: Ծիւղեր կան: Դիակներ կոյտ կոյտ դիզուած են իրարու վրայ եւ անոնց շուրջ գերեզման մը կը բարձրանայ խարակներու բողբոջ եւ ատամնաւոր գլուխներէն: Մարդեր են կարդես այս ապառաժները, աղջամուղջէն ծնած եւ արեւներէն կրացած: Բաներ կ'ըսեն մեզի, բարձրագագ կը պոռան, կը վազեն մեր ետեւէն. կը պահանջեն, կը սպառնան: Ապրիլ կ'ուզեն: Զլացուած կեանքը կ'ուզեն:

Հոգի կ'առնեն:

Ապրո՞ղ մեռելներ, եկէ՛ք, այս գիշեր՝ արշալոյսէն առաջ, կենդանիանա՛նք ձեզի հետ, մեր մեռած գանկերուն մէջ: Եկէ՛ք ապրինք մահով, ու դառնանք յաւիտեանականութեան խաւարին: Մեռնինք եւ մաքուր թող ըլլայ մահով մը ծնող նոր կեանքը: Մեռնինք եւ անհետանայ թող մահէ վախցող այս կեանքը:

Ի՞նչ է մեր կեանքը անհունին մէջ: Ի՞նչ ենք մենք բաց ծովու գիշերին մէջ:

Հատնող Մարմարան կը յանձնէ մեզ Եզեւականի ջուրերուն: Դեռ գիշերը չէ լրացած: Լուսեղէն գլան մը կը ճեղքէ խաւարը իր սիրտէն եւ շողենաւը կ'երկնայ այդ գլանին երկարութեամբ: Նոյն յիմար լոյսէն է նաեւ ուրիշ մը, որ քունս փախցուցած, գիծեր ցոյց կուտայ, ձերմակ թուղթին վրայ գրիչս սահեցնելու համար: Անդին պուլկար եւ ուռմէն երիտասարդներու խումբ մը կ'երգէ, կը պարէ:

«Բօթ պալֆօնա քօյա քէյա սէրէնատա՛»:

Զսպանակի նման կը նետուիմ տեղէս, ու յորձանապտոյտ կը դառնամ ես ալ իրենց նուազին ոտքերով:

Առաւօտը կ'ընդհատէ մեզ: Լոյսը մէջտեղ կը հանէ ցամաքի քանի մը կտորներ: Հետզհետէ կը մտնենք Եղէականի խորերը, միշտ անդիտակից մեր վախճանին: Կը սուրանք կապոյտներու մէջէն ճերմակ ճամբայով մը: Կ'ըսեն թէ փոքր ալեկոծութիւն մը քանի մը ժամ վերջ պիտի սկսի: Բայց ծովը շատ խաղաղ է. մինչեւ իսկ ալիքները թեթեւ կատակի տրամադրութիւն ալ չունին: Պառկեր են երկար ու մենք իրենց վրայէն կ'անցնինք չոզենաւին ծուխերուն տակէն: Ծովին վրայ իրարու ետեւէ կը բուսնին կղզիներու շարքեր: Մեր աջին վրայ կը ձգենք Անտրոս Սիրայի շղթան, իսկ ձախէն մեզ կ'ողջունեն Էփի եւ իր ընկերները:

Մենք կ'երկնանք շարունակ. ալիքներու թեթեւ ըմբոստութեան մը դէմ մեր չոզենաւը անտարբերութիւն կը ձեւացնէ: Արհամարհանքի ոտքեր ունի « Տասիա »-ն, որոնց մէջէն կը քայլէ մարդկային հանձարը:

Ի՞նչ ենք մենք տիեզերքին հանդէպ. — Կէտ

մը: Ի՞նչ է տիեզերքը մարդկային հանձարին հանդէպ: Աւելի փոքր կէտ մը:

Մեծութիւնները այսպէս յարաբերականութիւններ չեն միթէ: Յիմարը մենք ենք որ նոյն միութիւնով չենք չափեր իրերն ու մարդիկը, վիճակներն ու ճաշակները. հաճոյքի համար կը դորձածենք վայրկեանը եւ ցաւերու համար՝ տարին, իրրեւ չափանիշ: Ինչո՞ւ: Մեր անմտութենէն:

Օրը կը դիմէ իրիկուան եւ մենք Փիթէային: Լոյսերը կը սկսին ծովուն վրայ երկարիլ: Նաւահանդիստը կը դիմաւորէ մեզ եւ զոյգ մը առաջնորդ շարժանաւեր մեր պարաններուն կը կապուին: Ազմուկ մը, իրարանցում մը, կեանք մը ծովերու ամայութենէն ձանձրացողները կը խանդավառէ: Կեանք մը որ ցամաքէն է, մարդերու երկրէն:

Բեռնակիրներու հոսանք մը կը խուժէ չոզենաւէն ներս: Անոնցմէ մէկը կը դամուի իմ պայուսակներուս: Ես կը խնդամ: Կոնակս կ'առնեմ պայուսակներէս մէկը, եւ ձեռքս՝ միւսը: Այս անգամ ան կը խնդայ:

ԹԱՓԱՌԻԿ